

VÝZVA DOBY

Společnost pro vědu a umění chce podporovat šíření svobodné vědy a svobodného umění, informovat světovou veřejnost o našich kulturních otázkách a problémech, navazovat styky s jinými vědeckými a uměleckými organizacemi, studovat krajský život a propagovat v něm svobodnou kulturu a pomáhat všestranně Československé národní radě americké v plnění cílů, určených jejími stanovami. Sledováním kulturního života v Československu a oddělováním dobrého zrna od plev, chce pak Společnost bránit tragickému přerušení naší národní tradice komunistickým zásahem. Chce se stát jedním z mostů, po kterém by se osvobozený národ jednou mohl svobodně vrátit k svému osvětovému poslání.

Společnost pro vědu a umění také ani na okamžik nezapomene, že se ustavuje po více než deseti letech komunistického panství v Československu. Už proto hned od počátku své činnosti se chce poklonit obětavé práci oněch jedinců, kteří v této době vykonali tak mnoho za okolností svízelných a vytvořili pracovní skupiny, jež zasluhují plného uznání. Barvitost a různorodost těchto skupin již sama o sobě je protiváhou komunistické totality a důkazem, že ve svobod-

ném světě pravá kultura se vyvíjí spontánně, bez poručnickování a zásahů politicky mocných. Společnost nejen nechce, ale ani nemůže s těmito jedinci, skupinami a společnostmi soutěžit nebo dokonce nahradit jejich činnost. Naopak, všechny je prosí, aby pokračovali ve své záslužné práci, a slibuje, že podle svých sil jim bude nestranně pomáhat, že vezme vždy náležitý zřetel ke všem připomínkám a návrhům a že bude přemýšlet o jejich svobodném a co nejúčelnějším začlenění do společné kulturní práce.

Podle pojetí moderních dějepisců není mírou životní síly národů ani jejich okamžitá politická moc, ani hospodářský rozmach, nýbrž odezva, s jakou jejich duch reaguje na výzvu doby. I vytvoření Společnosti pro vědu a umění je takovou odezvou, a dá Bůh, že s pomocí všech lidí dobré vůle a po překonání skromných začátků bude odezvou, hodnou naší slavné národní tradice.

(Z Programového prohlášení SVU)

Členům SVU
šťastné vánoce a
Nový rok!

NÁŠ KULTURNÍ PŘÍNOS

VÁCLAV HLAVATÝ, předseda SVU, se natolik zotavil po svém zranění, že byl mezi 2. až 5. prosincem na universitě v Princetonu, kde přednášel jako host, a ve Washingtonu, D. C. Washingtonská pracovní skupina SVU uspořádala pro profesora Hlavatého přátelský večírek.

JARMILA NOVOTNÁ, žijící nyní trvale ve Vídni, přijede do Spojených států na umělecké turné, které potrvá asi měsíc. První koncert bude mít 7. března 1960 v Palm Beach, Fla.

JAN OPOČENSKÝ, naposledy delegát Československa v UNESCO, žije v pařížském exilu, kde pracuje na historickém díle "Růst našeho národa". Kniha je věnována československé mládeži doma i za hranicemi. Časově obsahuje práce dr. Opočenského léta 1840 až 1948. Obsahem knihy je vývoj našeho národa po všech stránkách, nejen kulturní a politický, který je v základních rysech znám, ale také vývoj hospodářský a sociální.

RADOMÍR LUŽA dostal od Americké společnosti pro studium politických věd celoroční stipendium, aby se mohl věnovat studiu politiky komunistické strany Československa.

FERDINAND KOLEGAR dokončil na universitě v Chicagu svou doktorskou práci na thema: "Political Refugee as Immigrant: An inquiry into Differential Adjustment of Immigrants".

MILADA SOUČKOVÁ otiskla v "Harvard Library Bulletin" menší studii, nazvanou "Dopisy Karla

Čapka a jiných českých spisovatelů". Jsou to dopisy také od J. S. Machara, Antonína Sovy a Otakara Březiny; tyto dopisy jsou majetkem knihovny Harvardské university.

JOSEF KORBEL, o jehož knize "The Communist Subversion of Czechoslovakia" a o jejím úspěchu jsme už referovali, byl jmenován přednostou fakulty pro mezinárodní politiku na University of Denver (Colo.) a současně ředitelem Social Science Foundation při této universitě. Tento ústav, který je jedním z vedoucích v USA, byl založen po první světové válce a jeho první ředitel, prof. Ben Cherrington navštívil roku 1926 presidenta Masaryka v Praze. Proto také v nové kanceláři dr. Korbela visí po-depsaná fotografie TGM, věnovaná dr. Cherringtonovi. Social Science Foundation kromě universitních kursů a vědeckého badání pořádá také přednášky vynikajících osobností; před časem tu přednášel také Jan Masaryk.

WALTER REDISCH, profesor vnitřního lékařství na New York University, byl počátkem školního roku jmenován "plným" profesorem (full time) tohoto učiliště, na kterém se specialisoval pro choroby cév a studium krevního oběhu. Z tohoto oboru vydal také knihu, která je v jistém smyslu revoluční, pokud jde o dosavadní nazírání na krevní oběh, příčiny porušeného krevního tlaku atd. Proto byl také dr. Redisch pozván na universitu v Burlingtonu (Vt.), aby se svým příspěvkem účastnil symposia, věnovaného otázkám krevního oběhu a zvýšeného krevního tlaku.

SVU V PITTSBURGHU

V sobotu, dňa 21. novembra 1959, sišla sa akademická a širšia československá verejnosť zo západnej Pennsylvanie v Katedrále Vied Pittsburskej univerzity k prednáškovému a diskusnému večeru o cieľoch a pracovných metódach Spoločnosti pre Vedy a Umenie pri Československej Národnej Rade Americkej. Schôdzka sa konala v Československej sieni univerzity.

Prvý rečník, dr. Vratislav Bušek z New Yorku, prehovoril o základných problémoch Spoločnosti:

- a) o ideách a praktických potrebách, ktoré viedli k založeniu Spoločnosti, včítane publikácie vedeckých prác a objektívne hodnotenie prínosu českých a slovenských prisťahovalcov k budovaniu Ameriky;
- b) o potrebe autoritatívnych a prísne vedeckých prác pre korigovanie falšovateľov československých dejín.

O organizačných prípravách a pracovných problémoch Spoločnosti pre Vedy a Umenie prehovoril bývalý jej generálny tajomník dr. Ján Nemeč z Washingtonu. V dobre pripravenej a prednesenej reči vy-

svetlil okolnosti, ktoré sa vyvinuli pri tvorení Pripravného výboru 24. októbra 1958 a ktoré primäli Čs. Národnú Radu v Amerike sústreďovať pozornosť na činnosť čs. vedeckých pracovníkov a umelcov. Upozornil na vhodnú pomocku pri organizovaní vedeckých pracovníkov t. j. na "Zprávy SVU".

Vhodným doplnkom k prednesom Dr. Buška a Dr. Nemca bol prejav dr. Jar. Polacha, predsedu washingtonskej Pracovnej skupiny SVU, ktorý pojednal o praktickom prevádzaní programu Spoločnosti v americkom hlavnom meste a) krajaňskou činnosťou; b) cyklom prednášok vedúcich čs. štátnikov a politických činiteľov; c) stykmi s americkými predstaviteľmi a vedeckými inštitúciami.

V živej výmene názorov v srdečnej diskusii, ktorej sa účastnili medzi inými i dr. Jozef Macek, Milan Getting, dr. Václav Mareš z Pennsylvania State College a iní, prednesené bolo viac hodnotných návrhov pre spoluprácu. Návštevníci z New Yorku a Washingtonu vykonali v Pittsburghu dobrú a záslužnú prácu.

Dr. V. E. Andic

RUDOLF ŠTURM prednášal na Skidmore College pro žáky a profesory na thema "Francouzská kultura v Rusku a ve Střední Evropě." Kromě toho byl pozván k rozhlasové přednášce na thema: "Nejvýznamnější události ve světě od konce války — a co můžeme očekávat od budoucnosti."

JIRÍ VOSKOVEC zaznamenává na

newyorské Broadwayi úspěch ve hře Paddy Čajevského "Desátý muž". Kritikové označili jeho herecký výkon za vynikající.

ANTONÍN CEKOTA, někdejší šéfredaktor zlínského tisku, přednášel v Torontu pro odbočku Čs. Národního sdružení na thema "Cesty kolem světa."

KAREL HUJER, profesor astronomie a atomické fyziky na University of Chattanooga (Tenn.), podnikl tříměsíční studijní cestu do Evropy, při které navštívil také Sovětský svaz a sovětská astronomická střediska. Kromě toho navštívil Anglii, Rakousko, Německo a Španělsko, kde přednášel na sjezdu Mezinárodní federace pro dějiny a filosofii. Na tuto studijní cestu byl vyslán National Science Foundation. "The Chattanooga Times" přinesly obšírný interview s prof. Hujerem.

PETER TOMA, profesor politických věd na univerzitě v Tuscone (Ariz.), napsal do "Journal of Central European Affairs" štúdiu pod záhlavím "Soviet Strategy in the Slovak Uprising of 1944". Píše v nej mezi iným tiež: "The soul of the uprising was not communism, but Thomas Masaryk and his concept of democracy."

VICTOR MAMATEY, historik univerzity v Tallahassee (Fla.) a autor knihy o zahraničnej politike prezidenta W. Wilsona, odišiel na jednoročnú študijnú cestu po Európe, najmä do štátov za železnou oponou. Dr. Mamatey bol i v Prahe a dlhší čas hodlá študovať v Sovietskom sväze.

JOSEF ČADA, profesor historie na Chicago Teachers College, byl pozván na dvě přednášky televizní společnosti. První přednáška byla nazvána "Vztah mezi Amerikou a Evropou". Druhá pak měla thema: "Zkušenosti z Československa". Dr. Čada letos Československo navštívil.

JAN RUBEŠ byl angažován kanadskou operní společností na čtyřicet

pět zájezdových vystoupení v nej-různějších městech Kanady. V předvánoční době zpívá Jan Rubeš na třech vánočních koncertech "Little Philharmonic Society" v Novém Yorku a po novém roce má dalších dvacet pět operních vystoupení s kanadskou operní společností.

VÁCLAV BENEŠ publikoval v "Indiana Slavic Studies", vydávaných nákladem University of Indiana, kde je dr. Beneš profesorem politických věd, větší studii "Austro-slavismus Palackého a Bakuninův."

JAROSLAV POLACH otiskl v revui "The American Journal of Comparative Law" dvě studie. Jedna nese název "On the Margin of the Rome Treaties" a druhá: "Harmonization of Laws in Western Europe."

JAN TRÍSKA, profesor politických věd na Cornell University, vydal společně s dr. Robertom Slusserem dokumentární spis "A Calendar of Soviet Treaties". Je to kalendář o dvou tisících smlouvách, které od roku 1918 uzavřel Sovětský svaz. Knihu vydala Stanford University v Palo Alto (Calif.)

JIRÍ KOLAJA, profesor sociologie na University of Kentucky v Lexingtonu, byl přes léto v Jugoslavii, a to za podpory Social Science Research Council of America. Účelem této studijní cesty byly dělnické rady a jejich funkce v Jugoslavii. Dr. Kolaja studoval dělnické rady loni v Polsku. Svoje poznatky z Polska shrnul do studie, která vyjde nákladem university Kentucky pod názvem "A Polish Factory." Zkušenosti z Jugoslavie popisuje dr. Kolaja v přehledé studii, která vyjde v sociologické revui.

FELIX MIKULA, někdejší profesor dogmatiky na Karlově universitě, vydal jako šestý svazek knihnice "Kamenný erb" anglickou studii: "The Power of Ideas". Tuto knižnici řídí dr. Ant. Kratochvíl a vydává ji Kulturní odbor Výboru československých uprchlíků v Mnichově. Studie má 15 tiskových stran. Cena neuvedena. Objednávky zprostředkuje redakce "Zpráv SVU".

VLASTIMIL CHALUPA vydal u H. E. Stenfert Kroese N. V. — Leiden v Holandsku v anglickém jazyce jako druhý svazek Library of the Czechoslovak Foreign Institute in Exile politickou studii s názvem: "Rise and Development of a Totalitarian State". Skorem tři set stráneková kniha je bohatě dokumentována. V první části Chalupa obecně analyzuje dynamiku totalitarismu a teoreticky hovoří o komunismu jako o nejdůležitějším nositeli totalitních tendencí; druhá část knihy pak aplikuje získané poznatky na zvláštní případ komunistického puče v Československu.

MILÍČ ČAPEK, profesor filosofie na Carleton College v Minnesotě, publikoval za své studijní cesty do Evropy ve filosofické revui "Diogene", vydávané v Paříži za podpory UNESCO, francouzskou studii, kterou nazval: "Pro rozšíření pojmu přičinnosti."

BORIS ČELOVSKÝ napsal do "Journal of Central European Affairs" článek, ve kterém rozebírá a hodnotí knihu Wenzl Jaksche "Europas Weg nach Potsdam."

M. A. KŘÍŽ vydal nákladem Princetonské university obsáhlou studii "Gold in World Monetary Affairs Today."

KAREL DEUTSCH, profesor politických věd na University of California v Berkeley, vydal společně s prof. Lewis Edingerem knihu "Germany Rejoins the Powers"

JAN HAJDA, doktor university v Chicagu a bratr dr. Josefa Hajdy, o němž jsme referovali v minulém čísle, byl jmenován profesorem sociologie na John Hopkins universitě v Baltimore. Na sjezdu amerických sociologů v Chicagu měl jeden z referátů o duchovní orientaci amerických studentů. Profesor David Riesman mu po sjezdu napsal tento posudek: "Vaše studie o duchovních zájmech amerických vysokoškoláků je jednou z nejbrilantnějších a nejvýjimečnějších studií, jakou jsem kdy slyšel na vědeckém sjezdu."

JIŘÍ GIBIAN, profesor slovanských literatur, byl pozván přednášet dva semestry na University of California v Berkeley. Po vyčerpání tohoto učitelského úvazku nastupuje dr. Gibian jednoroční studijní dovolenou, kterou ztráví v Evropě, podporován ve svém úsilí dvěma vědeckými stipendii. Mimo jiné hodlá dr. Gibian nějaký čas studovat v Moskvě a v Praze.

JOSEF ROUČEK, profesor sociologie v Bridgeportu (Conn.) byl pozván jako jeden z referentů na sjezd Americké sociologické společnosti v Chicagu. Dr. Rouček přednesl referát na thema "Sociologie a sovětské zákonodárství." Společně s prof. Howard J. Jacobsenem redigoval dr. Rouček sborník vědeckých prací "Automatisace a lidská společnost." Sborník vyšel ve Philosophical Library v Novém Yorku.

NEZNÁMÝ ČLOVĚK

Křesťanská akademie v Římě a Čs. kulturní rada v Paříži doporučily k vydání rukopis nové práce spisovatelky Milady Součkové; vydání knihy oznamuje také dr. Robert Vlach ve "Sklizni svobodné tvorby".

Ve snaze informovat členy SVU o pracích členů SVU, uchýlil se redaktor "Zpráv" k metodě, kterou kdysi zavedl ve svém "Atheneu" TGM: požádal spisovatelku, aby sama v několika řádcích charakterisovala své dílo. Dr. Milada Součková poslala z Cambridge redakci "Zpráv SVU" tuto informaci:

"Neznámý člověk" je pokus předvést historické události tak, jak se odráží v anonymním lidském životě, jednoho z těch mnohých, kdo jsou pouhou stafáží velkých historických okamžiků. Neznámý voják, jemuž po první světové válce staveb pomníky, byl také jeden z "neznámých" lidí. Neznámý člověk" těží z protikladu objektivních dějinných faktů, výroků, zpráv a jim souběžných osobních zážitků. "Neznámý člověk" obsahuje významných historických okamžiků v rozpětí mezi rokem 1866-1934; první z nich je rok šestadesátý (bitva u Hradce Králové), poslední Filosofický kongres v Praze, roku 1934. Mezi nimi jsou balkánské války, vypuknutí první světové války, 28. říjen, příjezd presidenta Masaryka do Prahy; jejich mluvčím je na začátku dítě — bitvu u Hradce Králové zná z vypravování otceva — a na konci dospělý muž, který sedí v auditoriu Filosofického kongresu. Ani v závěru se nedovíme jeho jméno.

ZÁZNAMY:

Generálním tajemníkem SVU byl jmenován předsedou prof. V. Hlavatým dr. Rudolf Šturm, profesor moderních literatur na Skidmore College v Saratoga Springs, N. Y. Toto jmenování, které jsme již zaznamenali, dal si předseda Hlavatý potvrdit písemným hlasováním členů Přípravného výboru SVU. Z jedenadvaceti členů Přípravného výboru se účastnilo do stanovené lhůty hlasování osmnáct členů, a všichni se vyslovili pro dr. Rudolfa Šturma.

Knih "This is London" od Miroslava Šaška, o níž jsme psali v minulém čísle, že byla zařaděna na 5. místo v soutěži deseti nejlepších knih pro mládež, vyšla v Londýně již ve II. vydání. První vydání v nákladu 60,000 výtisků bylo rozebráno za měsíc.

Poslanec Thaddeus Machrowicz otiskl ve stenografických protokolech Congressu svou odpověď na projev poslance Reece z Tennessee o Sudetských Němcích a jejich odsunu. Poslanec Machrowicz, aby uvedl na pravou míru tendenci a proti-československé vývoje posl. Reece, užil k svému projevu materiálu dr. Radomíra Luži, který také na toto téma vypracoval doctorskou disertaci na Newyorské Univerzitě.

"Dobročinný večírek", emigrantský román Egona Hostovského, vyjde po prvé německy, a to v Curychu v nakladatelství "Die Arche". Před tím vyšel tento román anglicky v Londýně, v Novém Yorku, francouzsky v překladu manželů Čepových v Paříži, a česky v Novém Yorku.

Dr. Frederick George Heyman, profesor na universitě v Calagary v Kanadě, napsal studii "Jan Rokycana, církevní reformátor mezi Husem a Lutherem" do revue "Church History". Dr. Heyman vydal před časem nákladem Princetonské university dílo o Janu Žižkovi.

K uctění památky paní Marie Pivoňkové, vdovy po Aloisu Pivoňkovi, basistovi Národního divadla v Brně, věnovala její dcera, paní M. A. z Rockville Center, N. Y., dvacet dolarů na činnost SVU. Paní Marie Pivoňková zemřela letos 28. října v Brně.

Dobry příklad. Odbočka Čs. Národního sdružení v kanadské Batavě ve snaze povzbudit zájem dětí o český a slovenský jazyk, vypsala soutěž na nejlepší písemnou práci o 28. říjnu. Soutěž je dotována dvěma cenami, první pro mládež do 14 let, druhá od 14 do 19 let. Nejlepší práce budou také otištěny v novinách.

"**Cvičebnice jazyka českého**", kterou napsali Jarmila Uhlířová a Oldřich Blatný, byla právě vydána ve II. vydání, a to Sokolským pomocným výborem v Novém Yorku.

Cyklus přednášek o čs. kultuře pořádají Češi a Slováci v Pittsburghu. První přednáška byla věnována činnosti SVU a referujeme o ní na jiném místě. Druhá přednáška, která se konala 11. prosince, měla thema "Pionýři v kulturní činnosti mezi prvními přistěhovalci v Americe". Třetí pak má název "Kulturní zájmy druhé generace Američanů." Přednášky jsou spojeny vždy s diskusí.

IDEA ČS. STÁTU

Pracovní skupina SVU ve Washingtoně v rámci svého programu shromažďovat důležité historický materiál k nejnovějším čs. dějinám, pořádá cyklus přednášek s názvem "Příspěvky k vývoji idey čs. státu v letech 1938-1948." Jako řečníci jsou zváni ti, kdo hráli v této době významnou politickou úlohu v Československu. Protože zájem Pracovní skupiny SVU není politický, ale vědecký, budou jako řečníci pozváni nejen ti, kdo zaujímali oficiální postavení, ale i ti, kdo byli v opozici, anebo byli dokonce výslovnými odpůrci idey čs. státu. Každá z přednášek musí být předem napsána a po přednášce bude vždy diskuse členů SVU a pozvaných hostů.

Jako první přednášel dr. Ladislav Feierabend na thema "Mezi Mnichovem a 15. březnem 1939." Ke druhé přednášce je pozván někdejší vyslanec v Polsku dr. Juraj Slávik na thema: "Československo-polské diplomatické styky roku 1939." Další přednášky budou dojednány počátkem roku 1960.

Pracovní skupina SVU ve Washingtonu chce později všechny tyto přednášky publikovat.

Hudební skladatel Edvard Ingris se již po druhé vydal na primitivním voru z jihoamerické republiky Peru na plavbu přes Pacifický oceán do Polynésie, aby posloužil vědcům v důkazu, že praobyvatelé země užívali mořských proudů pro plavbu po Pacifiku. I jeho druhá výprava po 122 dnech ztroskotala. Dvakrát byl vor nezvěstný, dvakrát ztratil v bouři potraviny a pit-

nou vodu. Poobakrát byl zásoben lodí, jedoucí náhodou kolem. Ze čtyřčlenné posádky dorazili na Tahiti pouze Ingriš a jihoamerický sportovec Guerrero, oba vážně zranění. Nicméně pozorování při těchto obou ztroskotaných výpravách jsou cenným vědeckým přínosem.

“Masarykovská tradice a úkoly, které nám ukládá v zahraničí” bylo thema diskuse, uspořádané v Novém Yorku Radou žen svobodného Československa. Moderátorem byl dr. Trčka, diskutovali dr. Božena Nosco, dr. Radomír Luža, Emil Ransdorf a inž. Pavel Blaho — kromě řečníků z auditoria.

S radostí zaznamenáváme, že ve Schenectady (N. Y.), v hlavním sídle General Electric, bylo otevřeno vyučování českému jazyku, tedy další česká doplňovací škola. Stalo se tak zásluhou paní Marie Provazníkové, která se s rodinou přestěhovala do Schenectady a přihlásila se za dobrovolnou učitelku.

Mortonova vyšší škola v Ciceru u Chicaga, zahájila po přestávce opět vyučování českému jazyku. Profesorem češtiny je Bohumil Mikula, autor známé učebnice “Progressive Czech”, bohužel rozebrané.

Profesor Hans Kohn z New York University, pražský rodák, napsal do revue “Current History” studii, nazvanou “Politika Spojených států ve studené válce.”

Indiana State University vydala objemný svazek pod názvem “Americká bibliografie slovanských a východoevropských vědeckých prací v roce 1958.” Je zde uvedeno několik desítek českých a slovenských profesorů a vědeckých pracovníků, kteří v tomto roce uveřejnili vědecké práce z nejrůznějších oborů, s výjimkou věd přírodních. Na této knihopisné práci je nejlépe vidět, jak velkým vědeckým a kulturním přínosem jsou pro USA českoslovenští exlantí po roce 1948.

“Život svatého Metoděje ve světle církevně slovanských pramenů” je název rozměrného článku, jehož autorem je dr. Edvard Stankiewicz, který se opírá zejména také o práce Weingartovy, Vašicovy, Chaloupeckého, Dvorníka a Jakobsona. Bylo otištěno v “Indiana Slavic Studies.”

V Earltonu (N. Y.) zemřel, skorem zapomenut, český malíř a portrétista František Franzl, rodák z Medenic v Čechách. Vystudoval malířství v Novém Yorku a na pražské Akademii výtvarných umění.

Na Třetím mezinárodním filmovém festivalu v San Francisku dostal první cenu v oboru tvůrčích a experimentálních filmů československý film “Spontánní pohyby rostlin”. Pokud lze soudit z novinářských referátů, šli autoři tohoto filmu vyzkoušenými cestami, které už v letech třicátých našel prof. fyziologie rostlin na Masarykově universitě dr. Vladimír Ůlehla.